

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه صنایع دستی

(فلز)

رشته صنایع دستی

گروه تحصیلی هنر

زمینه خدمات

شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای

شماره درس ۳۵۹۱

کارگاه صنایع دستی (فلز) / مؤلفان: زهره خلیلی‌راد، فاطمه سوسن‌آبادی فراهانی.	۷۴۵
— تهران: شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران، ۱۳۹۵.	/۵
۹۵ ص. : مصور. — (آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شماره درس ۳۵۹۱)	ک ۷۲۷
متون درسی رشته صنایع دستی گروه تحصیلی هنر، زمینه خدمات.	۱۳۹۵
برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتابهای درسی رشته صنایع دستی دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش.	
۱. صنایع دستی — کارگاهها. ۲. فلزکاری — کارگاهها. الف. ایران. وزارت آموزش و پرورش. دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش. ب. عنوان. ج. فروست.	

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :

پیشنهادات و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و
حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

info@tvoccd.sch.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

www.tvoccd.sch.ir

وب‌گاه (وب سایت)

این کتاب در دی ماه ۱۳۸۲ بر اساس اعتباربخشی نظری توسط اعضای محترم کمیسیون تخصصی
برنامه‌ریزی و تألیف رشته صنایع دستی این دفتر مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفت.
اعضای کمیسیون تخصصی: نصرالله تسلیمی، سیدامیراحمد ذریه‌زهره، مریم کیان‌اصل، بشری
گل‌بخش و مجید نیکویی

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نام کتاب: کارگاه صنایع دستی (فلز) - ۴۸۵/۴

مؤلفان: زهره خلیلی‌راد، فاطمه سوسن‌آبادی فراهانی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۹۲۶۶-۸۸۳۰، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌سایت: www.chap.sch.ir

عکاس: نسرین اصفری

صفحه‌آرا: طرفه سهانی

طراح جلد: علیرضا رضائی‌کُر

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

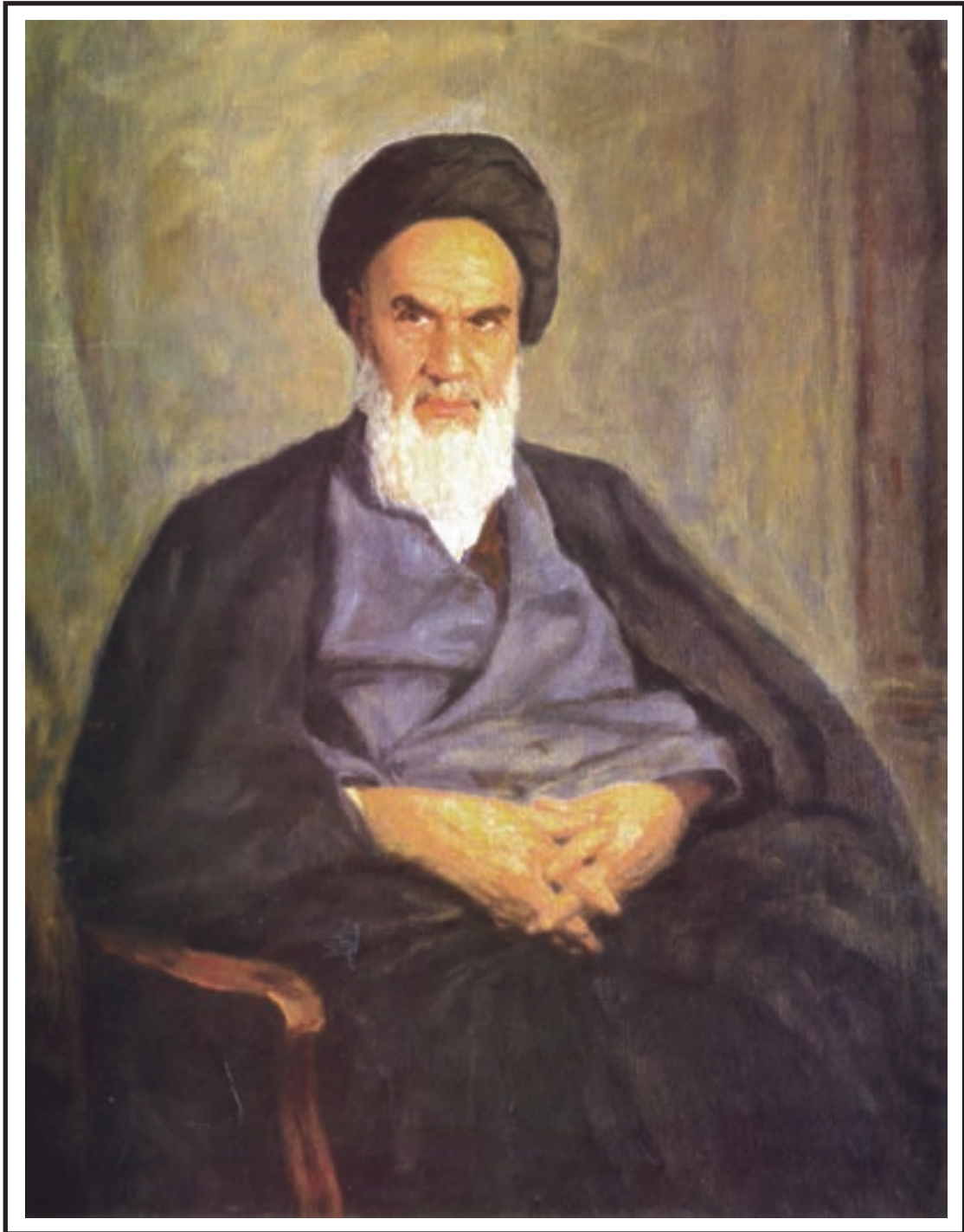
تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه: نادر

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ هشتم ۱۳۹۵

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۹۶۴-۰۵-۰۶۸۱-۸ - ISBN 964-05-0681-8

اثر استاد کیخسرو خروش

بمنز عبارتست از دمیدن روح لعنت در انسانها
امام خمینی

فهرست مطالب

۲	فصل اول : تاریخچه فلزکاری در ایران
۵	۱- دوره پیش از تاریخ
۲۳	۲- دوره ایران باستان
۳۱	۳- دوره اسلامی
۳۴	سلجوقیان
۳۵	صفویان
۳۸	ارزشیابی نظری
۳۹	فصل دوم : آشنایی با کارگاه قلمزنی
۳۹	کارگاه قلمزنی
۴۱	ابزار اصلی قلمزنی
۴۹	ابزارهای جانبی قلمزنی
۵۳	اصول ایمنی و بهداشت
۵۴	ارزشیابی نظری
۵۴	ارزشیابی عملی

۵۵	فصل سوم : انتخاب و پیاده کردن طرح
۵۶	انتخاب طرح
۵۶	شیوه‌های پیاده کردن طرح
۶۰	ارزشیابی نظری
۶۰	ارزشیابی عملی
۶۱	فصل چهارم : قلمزنی
۶۱	شیوه‌های قلمزنی
۶۱	روش صحیح در دست گرفتن قلم و چکش
۶۳	بکارگیری هماهنگ قلم و چکش
۶۴	تثبیت طرح
۶۹	اجرای طرح
۷۲	ارزشیابی عملی
۷۴	ارزشیابی عملی ۱
۷۴	ارزشیابی عملی ۲
۷۸	ارزشیابی عملی ۳
۷۹	مراحل تکمیل کار
۸۱	روش تکمیلی سیاه‌کاری یا دوده‌گذاری
۸۱	ارزشیابی نظری
۸۴	پیوست : استادان قلمزن و آثار معاصر
۹۴	فهرست منابع

«هو اللطيف»

مقدمه

انسان از دیرباز تاکنون، در جستجوی زیباییهای مادی و معنوی، و یافتن راهی برای ماندگار کردن آنها، در درون و بیرون خود، پیوسته به هنر پناه آورده است. او در این جستجو، برای شکل بخشیدن به تفکرات، احساسات و عواطف و ناگفته‌های خود، از خاک، سنگ، فلز، چوب و ... استفاده و نقش‌آفرینی می‌کند. در این کتاب، قصد داریم پژوهندگان هنر را با نقش‌آفرینی بر فلز - که از هنرهای قدیمی ایران است و با نام قلمزنی شناخته می‌شود - آشنا کنیم.

در همین راستا، در فصل اول، مروری بر تاریخچه فلزکاری در دوره‌های مختلف هنری ایران با تأکید بر آثار برگزیده قلمزنی آن خواهیم داشت تا بیش از پیش غنای کشور خود را، در این هنر، دریابیم. و نیز، با انواع فلزات مورد استفاده در قلمزنی و شیوه‌های گوناگون این هنر، آشنا شویم.

در فصل دوم، ویژگیهای کارگاه قلمزنی و ابزارهای اصلی و جانبی و اصول ایمنی و بهداشت کارگاه را شرح خواهیم داد. کار عملی قلمزنی از فصل سوم آغاز می‌شود و در آن با چگونگی انتخاب طرح و روشهای انتقال آن آشنا می‌شویم. در فصل چهارم، با انواع قلمها و اثرات آنها، شیوه استفاده از قلم و چکش و کارهای تکمیلی قلمزنی آشنا می‌شویم. امید است هنرجویان، با علاقه و تلاش، این هنر را فرا گرفته، با جدایتهای آن بهتر آشنا شوند و در انجام و تجربه هنر قلمزنی کوشا باشند. پیشینیان ما زیباترین و ارزنده‌ترین آثار فلزی دنیا را از خود به یادگار گذارده‌اند، امیدواریم ما نیز با نیروی اندیشه و دستهایمان، زندگی خود و تاریخچه هنری کشورمان را غنی‌تر و لطیف‌تر سازیم.

در پایان، از تمامی استادان، سازمان میراث فرهنگی و دوستانی که ما را در این کار یاری دادند تا گامی پویاتر برداریم، سپاسگزاری می‌نماییم.

هدف کلی

«آشنایی با آثار هنری فلزی ایران و توانایی قلمزنی»